

Na osnovu člana 35 stav 5 Zakona o zaštiti prirode („Službeni list CG“, br. 54/16 i 18/19) i člana 73 stav 1 Statuta Prijestonice („Službeni list CG – opštinski propisi“, br. 49/18, 09/19 i 17/21), po prethodno pribavljenoj saglasnosti Ministarstva ekologije, prostornog planiranja i urbanizma br.01-545/11-2021, mišljenja Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede br. 1-629/21-1625/4, mišljenja Ministarstva prosvjete, nauke, kulture i sporta br. 13-082/21-6781/2 i Uprave za zaštitu kulturnih dobara br. UP/I-03-78/2021-13, Skupština Prijestonice Cetinje, na sjednici održanoj _____ 2022. godine donijela je

ODLUKU

o određivanju granica, statusa, kategorije i režima zaštite zaštićenog prirodnog dobra Spomenik prirode „Park 13. jul“ na Cetinju

Predmet

Član 1

Za prirodno dobro Spomenik prirode „Park 13. jul“ na Cetinju, koje je rješenjem broj 01-300 od 28.04.1965. godine, stavljeno pod zaštitu kao botaničko-hortikulturni objekat, određuju se granice, status, kategorija i režim zaštite.

Vrsta i naziv zaštićenog prirodnog dobra

Član 2

Vrsta zaštićenog prirodnog dobra „Park 13. jul“ na Cetinju je spomenik prirode pod nazivom **Spomenik prirode „Park 13. jul“ na Cetinju**.

Kategorija Spomenika prirode „Park 13. jul“ na Cetinju

Član 3

Spomenik prirode „Park 13. jul“ na Cetinju predstavlja zaštićeno područje koje se svrstava u III kategoriju zaštićenih područja, u koju spadaju spomenici prirode ili djelovi prirode, koji mogu biti reljefnog oblika, morska hrid ili pećina, plaža, geološka obilježja poput speleološkog objekta i grupa stabala velike starosti.

Položaj i prostorne granice zaštićenog prirodnog dobra

Član 4

„Park 13. jul“ na Cetinju pripada dijelu istorijskog jezgra Cetinja koji je lociran na lociran na N 42.38619° i E 18.92801°. U administrativnom smislu pripada KO Cetinje I, Opština Cetinje. Park se prostire u pravcu: sjever–jug, u horizontalnoj osnovi dužine 181m, i istok–zapad, u horizontalnoj osnovi širine 196m. Park se nalazi na nadmorskoj visini od 656m.

Kartografski prikaz i prikaz granica zaštićenog prirodnog dobra dat je u prilogu ove odluke i čini njen sastavni dio.

Koordinate centralne tačke spomenika prirode su:

- **po Griniču: N42.38619° E18.92801°**
- **po Gauss-Krüger-u: Y6576820.74 X4693984.70**

U sljedećoj tabeli su date gabaritne koordinate prirodnog dobra:

Granične tangente	po Griniču		Po Gauss–Krüger-u	
	N	E	Y	X
SL Južna granična linija	42.38492°	18.92752°	6576781.72	4693843.31
NL Sjeverna granična linija	42.38702°	18.92778°	6576801.02	4694076.33
WL Zapadna granična linija	42.38641°	18.92664°	6576708.01	4694007.76
EL Istočna granična linija	42.38636°	18.92921°	6576919.47	4694004.19

Početna tačka opisa granice je tačka A1 (Y=6576708.01 X=4694007.76) koja se nalazi na sjeverozapadnoj strani parka u Njegoševoj ulici. Granična linija se nastavlja prema sjeveroistoku, prolazeći pored studentskog doma, do tačke A2 (Y=6576796.98X=4694074.94) u ulici Baja Pivljanina. Zatim se lomi i nastavlja istočno, prolazeći kroz tačke A3 (Y=6576801.02X=4694076.33), A4 (Y=6576805.30X=4694076.39), A5 (Y=6576812.38X=4694075.96), A6 (Y=6576819.45X=4694076.54), A7 (Y=6576868.01X=4694084.02), A8 (Y=6576876.98X=4694084.31), A9 (Y=6576889.89X=4694080.83), A10 (Y=6576898.78X=4694074.82) do tačke A11 (Y=6576905.33X=4694066.33) u ulici Vuka Mićunovića. Zatim se granična linija nastavlja ulicom Vuka Mićunovića, prolazeći kroz tačke A12 (Y=6576911.29X=4694049.97), A13 (Y=6576917.47X=4694024.67), A14 (Y=6576919.20 X=4694010.47), A15 (Y=6576919.34X=4693995.53), A16 (Y=6576917.34X=4693979.34), A17 (Y= 6576910.17 X=4693955.24), A18 (Y=6576904.53X=4693943.14), A19 (Y=6576892.48X=4693924.81) do tačke A20 (Y=6576886.61X=4693917.82). U Tački A20 se lomi do tačke A21 (Y=6576886.49X=4693917.98), a zatim nastavlja istom ulicom (Vuka Mićunovića), prolazeći kroz tačke A22 (Y=6576882.85X=4693915.24), A23 (Y=6576878.60X=4693911.05), A24 (Y=6576871.92X=4693905.21), A25 (Y=6576859.81X=4693896.34), A26 (Y=6576831.94X=4693876.85) do tačke A27 (Y=6576781.72X=4693843.31). Granična linija u tački A27, koja se nalazi na jugozapadnoj strani parka, se lomi i nastavlja prema sjeverozapadu (Njegoševa ulica), prolazeći kroz tačku A28 (Y=6576738.46X=4693939.72) i spaja se sa početnom tačkom A1.

Zaštićeno prirodno dobro zahvata površinu od 32.937 m².

Opis osnovnih (ciljnih) vrijednosti zaštićenog prirodnog dobra

Član 5

"Park 13. jul" na Cetinju predstavlja jednu od najstarijih parkovski oblikovanih zelenih površina u Crnoj Gori. Nekadašnji *Gradski park*, prepoznat je i definisan kao Blok 19 u

Istorijskom jezgru Prijestonice. „Park 13. jul“ se prvi put našao na listi zaštićenih prirodnih dobara Crne Gore 1965. godine kao botaničko-hortikulturni objekat (Registar zaštićenih područja i područja pod preventivnom zaštitom, Rješenje br. 01-300 od 28.04.1965.g.).

Dendrofloru “Parka 13. jul” čine 34 drvenaste biljne vrste od kojih su većina autohtone/nativne vrste predstavljene sa 605 primjeraka ili 76,29%, dok od alohtonih vrsta ima 188 primjeraka ili 23,71%. U parku sa prostorno-kompozicijskim rasporedom u vidu manjih grupa, aleja i solitera, visoka stabla lišćarskih vrsta su zastupljenija od četinarskih. Od prisutnih vrsta, po brojnosti je najzastupljeniji bijeli jasen (*Fraxinus excelsior*) sa 130 primjeraka ili 16,39%, zatim javor mliječ sa 121 primjerkom ili učešćem od 15,26% i srebrnolisna lipa (*Tilia tomentosa*) sa 114 primjeraka ili 14,38%. Dendrofloru Parka karakteriše prisustvo tise (*Taxus baccata*) koja je zakonom zaštićena vrsta. U prizemnoj flori je zastupljena vrsta *Cyclamen hederifolium* koja je zaštićena po osnovu nacionalnog zakonodavstva i nalazi se na dodatku II CITES konvencije.

Na osnovu literaturnih podataka i istraživanja za potrebe izrade Studije zaštite, u Parku je konstatovano 8 vrsta gljiva koje pripadaju razdjelu *Basidiomycota*. Od ukupnog broja konstatovanih vrsta, tokom ovogodišnjih istraživanja utvrđeno je prisustvo 6 vrsta koje pripadaju grupi saprotrofa: *Auricularia mesenterica*, *Bjerkandera adusta*, *Lycoperdon pratense*, *Schizophyllum commune*, *Stereum hirsutum* i *Trametes versicolor*. Ove vrste su registrovane na uginulim biljnim djelovima, panjevima ili otpalom lišću, dok je *Amanita vaginata*, koja pripada grupi biotrofa, odnosno živi u simbiozi (mikorizi) sa korijenom drvenastih biljnih vrsta, konstatovana u stelji zemljišta. Od konstatovanih vrsta insekata u parku su registrovane vrste tvrdokrilaca i dnevnih leptira koje su zaštićene nacionalnim zakonodavstvom kao i međunarodnim propisima. Od tvrdokrilaca u parku je prisutna velika hrastova strižibuba (*Cerambyx cerdo*), koja je prema IUCN kriterijumima ugroženosti u kategoriji (VU-ranjiva), nalazi se na dodacima II i IV Evropske direktive o staništima (HD 92/43 EEC) i na dodatku II Bernske konvencije. Zatim, u parku je konstatovan i jelenak (*Lucanus cervus*) koji se nalazi na listi zaštićenih vrsta u Crnoj Gori, kao i na dodatku II Habitatne direktive i dodatku III Bernske konvencije. Park odlikuje i prisustvo nosorožca (*Oryctes nasicornis*) koji je zaštićen po osnovu domaće legislative. U parku je konstatovano 38 vrsta dnevnih leptira od kojih se vrste lastin repak (*Papilio machaon*) i prugasti jedrilac (*Iphiclides podalirius*) nalaze na listi zaštićenih vrsta Crne Gore.

U parku je konstatovano šest vrsta puževa: *Deroceras reticulatum*, *Limax maximus*, *Tandonia sowerbyi*, *Xerolenta obvia*, *Helicigona serbica* i *Pomatias elegans*.

Tokom sezone gnježđenja, nakon više obilazaka parkova, urađen je popis ptica gnjezdarica i njega čini 21 vrsta, od čega se 18 vrsta gnjezdi u parkovima, a tri vrste (čiopa, seoska i gradska lasta) gnjezde na okolnim zgradama. Od ukupnog broja konstatovanih vrsta ptica, vrste: *Apus apus*, *Cuculus canorus*, *Jynx torquilla*, *Dendrocoptes medius*, *Dendrocopos syriacus*, *Picus viridis*, *Lanius collurio*, *Poecile palustris*, *Parus major*, *Hirundo rustica*, *Delichon urbicum*, *Sitta europaea*, *Turdus merula*, *Passer domesticus*, *Motacilla alba*, *Fringilla coelebs*, *Chloris chloris* i *Carduelis carduelis* se nalaze na dodatku I Evropske direktive o pticama. Tri vrste, *Columba livia*, *Garrulus glandarius* i *Pica picase* nalaze na dodatku II Ptičje direktive. Vrste *Lanius collurio*, *Poecile palustris*, *Parus major*, *Sitta europaea*, *Motacilla alba*, *Chloris chloris* i

Carduelis carduelis se nalaze na dodatku II Bernske konvencije, dok se vrste, *Garrulus glandarius*, *Pica pica* i *Passer domesticus* nalaze na dodatku III Bernske konvencije. Vrste, *Apus apus*, *Cuculus canorus*, *Jynx torquilla*, *Dendrocoptes medius*, *Dendrocopos syriacus*, *Picus viridis*, *Lanius collurio*, *Parus major*, *Hirundo rustica*, *Delichon urbicum*, *Sitta europaea*, *Turdus merula*, *Passer domesticus*, *Motacilla alba*, *Fringilla coelebs*, *Chloris chloris* i *Carduelis carduelis* se nalaze na listi zaštićenih vrsta Crne Gore, dok je vrsta *Columba livia* zaštićena lovostajem.

Unutar Urbanog predjela grada Cetinja izdvojen je kao posebni tip predjela Predio istorijskog jezgra Cetinja koji predstavlja homogenu istorijsku cjelinu izuzetnih vrijednosti sa statusom kulturnog dobra od nacionalnog značaja. Urbanu cjelinu od izuzetnog značaja, karakteriše spoj raznorodnih elemenata, pojedinačno zaštićenih objekata, parkovskih površina i pravilne urbane matrice.

Od kulturnih dobara u parku su zastupljene: Spomen bista Vuka Mandušića i spomen Bista Nikca od Rovina. U neposrednoj blizini parka nalazi se Zgrada bivšeg Đevojačkog instituta "Carice Marije".

Vrijednost ovog lokaliteta ocijenjena je i u kontekstu potencijala za razvoj opštih funkcija parka kao zaštićenog. Opšte funkcije su: **naučna, kulturna, obrazovno-vaspitna, estetska, rekreativna i turistička**. Na osnovu izvršene analize konstatovanih vrijednosti i funkcija zaštite, utvrđen je visok stepen međusobne zavisnosti i uslovljenosti elemenata prostora koji se predlaže za zaštitu.

Osnovna vrijednost je prisustvo **34 drvenaste biljne vrste** od kojih su većina **autohtone/nativne**. Zbog svoje uloge, strukturnih i ekoloških karakteristika park predstavlja lokalitet od velikog značaja za Prijestonicu.

Prisutna vegetacija Parka predstavlja stanište **zaštićenim vrstama flore i faune** koje su od nacionalnog i međunarodnog značaja.

Prostor Parka je u određenoj mjeri sačuvan u izvornom obliku.

Temeljne vrijednosti Parka ogledaju se u:

- položaju u urbanoj strukturi (prostorna i strukturna veza zelenih kompleksa gradske i vangradske zone);
- postojanju vrijedne parkovske dendroflore;
- jedinstvenosti prirodnog i kulturno-istorijskog nasljeđa;
- jedinstvenim estetskim i oblikovnim karakteristikama što se ogleda u ublažavanju oštih arhitektonskih linija i stvaranju ambijenta prijatnijim - predstavlja vizuelni kontrast izgrađenom prostoru i unapređuje estetski kvalitet urbane sredine;
- regulaciji i poboljšanju uslova sredine za boravak;
- poboljšanju klimatskih karakteristika grada i mikroklimata prostora, modifikovanju temperaturnih kolebanja;
- korišćenju za odmor i rekreaciju i
- očuvanju urbanog i biološkog diverziteta i zaštiti zemljišta.

Utvrđeni režim zaštite zaštićenog prirodnog dobra

Član 6

Na zaštićenom prirodnom dobru spomenik prirode "Park 13. jul" uspostavlja se **režim zaštite II stepena**.

Režim zaštite II stepena – aktivni režim zaštite, sprovodi se na zaštićenom prirodnom dobru u kome su djelimično izmijenjene osobine prirodnih staništa, ali ne do nivoa da ugrožavaju njihov ekološki značaj, uključujući vrijedne predjele i objekte geonasljeđa.

Način zaštite i razvoja zaštićenog prirodnog dobra

Član 7

Prema Međunarodnoj Uniji za konzervaciju prirode (IUCN), zaštićeni Park je svrstan u kategoriju III (Prirodni spomenik ili obilježje/Natural monument or feature).

Kategorijom III zaštićenih prirodnih dobara se štiti određena prirodna vrijednost, koja može biti reljefni oblik, morska hrid ili špilja, geološka posebnost poput speleološkog objekta ili živa pojava kao što je stablo visoke starosti. Ovo su lokaliteti površinom mali, ali mogu imati velik značaj za posjećivanje. U tom smislu podrazumijeva se aktivna uloga čovjeka u cilju očuvanja vrijednosti ovog prirodnog dobra.

Generalni koncept zaštite, unapređenja i upravljanja zaštićenim prirodnim dobrom "Park 13. jul" zasnovan je na zaštiti i očuvanju Parka sprovođenjem redovnih mjera njege i zaštite. Kako bi se obezbjedila zaštita, zabranjene su sve aktivnosti koje imaju negativan uticaj na zdravstveno stanje, odnosno fiziološku kondiciju dendroflora Parka.

Smjernice razvoja i unaprijeđenja

Član 8

U cilju zaštite i unaprijeđenja zaštićenog prirodnog dobra potrebno je:

- sprovoditi redovan monitoring dendroflora,
- izraditi Studiju boniteta parka (geodetsko snimanje dendroflora sa opisom stanja i mjerama za revitalizaciju svakog stabla pojedinačno),
- podsticati i sprovoditi naučna istraživanja u cilju unaprijeđenja zaštićenog prirodnog dobra,
- koristiti prirodno dobro u edukativne i turističke svrhe,
- sprovoditi odgovarajućemjere njege i zaštite, primjerene zaštićenom prirodnom dobru,
- promovisati prirodne vrijednosti područja,
- vršiti popularizaciju integralne zaštite prostora,
- poštovati mjere zaštite propisane Studijom zaštite kulturnih dobara Istorijskog jezgra Prijestonice,
- sve intervencije unutar Istorijskog jezgra i njegove zaštićene okoline, sprovesti u skladu sa prethodno izdatim konzervatorskim uslovima, a nakon dobijanja saglasnosti na konzervatorski projekat od strane Uprave za zaštitu kulturnih dobara,
- sprovesti konzervatorske mjere sanacije na loše očuvanim kulturnim dobrima i evidentiranim dobrima sa potencijalnim kulturnim vrijednostima,
- urbani mobilijar kao što su klupe, korpe za otpatke, žardinjere i suncobrani, moraju biti formom, materijalizacijom i dimenzijama prilagođeni i primjereni Istorijskom jezgru, korišćenjem prirodnih materijala, drvo i kamen, stim da suncobran treba biti, takođe od drvene konstrukcije sa platnom u boji (napuljsko žuta – bež), maksimalne površine pokrivanja 6,5 m²,

- ukoniti neadekvatan asfalt sa staza i zamijeniti odovarajućim materijalima, koji odgovaraju uređenju parkovskih prostora,
- dati namjenu objektima bez funkcije,
- omogućiti sticanje relevantnih znanja o vrijednostima i značaju, obezbjeđivanja uslova da, shodno svojoj namjeni, služi naučnoj, kulturnoj i edukativnoj potrebi pojedinaca i društva.

Istraživačku aktivnost treba regulisati i uskladiti sa Planom, odnosno Programom upravljanja zaštićenim prirodnim dobrom čije je donošenje zakonska obaveza Upravljača. Naučna ili stručna istraživanja mogu vršiti pravna ili fizička lica na osnovu dozvole organa uprave. Pravno ili fizičko lice koje je obavilo istraživanja, dužno je da organu uprave dostavi podatke o rezultatima istraživanja, u roku od tri mjeseca od dana završetka istraživanja.

Radovi koji nisu zabranjeni, kao i radovi van prostora koji se predlaže za zaštitu, za koje se osnovano pretpostavlja da mogu imati štetne posljedice za zaštićeno prirodno dobro, podliježu proceduri obezbjeđenja analize uticaja i dobijanja saglasnosti i dozvola u skladu sa zakonom.

Na osnovu prikazanih odlika, predložene kategorizacije i režima zaštite zaštićenog prirodnog dobra "Park 13. jul", a na bazi prirodnih i stvorenih resursa, razvoj i unaprjeđenje prirodnog dobra ostvarivalo bi se kroz:

- valorizaciju i ograničeno korišćenje Spomenika prirode,
- zaštitu lokaliteta, odnosno parka, valorizacijom njegovih vrijednosti i izradom Plana (Programa) upravljanja, čime će se stvoriti uslovi za nesmetano funkcionisanje uspostavljenih odnosa između pojedinih vrsta u ekološkom lancu (npr. broj dubećih, trulih i natrulih stabala optimalnih dimenzija i ekspozicije),
- očuvanje stabala većih dimenzija i starosti kao i optimalnog broja panjeva kojim bi bila očavana staništa za vrste kojima pogoduje ovaj tip staništa,
- redovno održavanje zelenih površina, uz zadržavanje optimalne količine biljnog materijala na tlu u cilju očuvanja uslova za razvoj određenih grupa organizamakoje imaju značajnu ulogu u pedogenezi i dinamici tla,
- funkcionalno integrisanje prirodnog okruženja sa zaštićenim prirodnim dobrom,
- unaprjeđenje statusa Spomenika prirode u cilju bolje zaštite, uređenja i korišćenja. U tom smislu treba organizovati korišćenje prostora tako da se maksimalno očuvaju njegove prirodne vrijednosti. Zato je neophodno, u skladu sa uspostavljenim režimom zaštite, uskladiti potrebe posjetilaca i korišćenje prostora,
- popularizaciju i prezentaciju Spomenika prirode uspostavljanjem posebne internet strane o zaštićenom lokalitetu, priloga i članaka u štampanim i elektronskim medijima sa posebnim akcentom na "Park 13. jul" u sklopu ukupnog predstavljanja Prijestonice Cetinje,
- edukaciju i informisanje lokalnog stanovništva u vezi sa zaštićenim prirodnim dobrom,
- uključivanje lokalnog stanovništva u sistem zaštite i korišćenja razvojnih potencijala,
- obezbjeđivanje uslova za dalja istraživanja čiji bi rezultati podigli nivo značaja "Parka 13. jul" i unaprijedili naučna saznanja o njemu,
- formiranje baze podataka o zaštićenom lokalitetu, na osnovu detaljnih naučnih istraživanja i redovnog monitoringa,

- logističku i institucionalnu podršku na svim nivoima.

Radnje, aktivnosti i djelatnosti koje se mogu vršiti u okviru uspostavljenog režima zaštite

Član 9

Na spomeniku prirode i u njegovoj neposrednoj okolini, koja čini sastavni dio zaštićenog prirodnog dobra, zabranjeno je vršiti radnje, aktivnosti i djelatnosti koje ugrožavaju obilježja, vrijednosti i ulogu spomenika prirode.

U zoni zaštite II sa aktivnim režimom zaštite mogu se:

- sprovoditi intervencije u cilju restauracije, revitalizacije i ukupnog unaprijeđenja zaštićenog prirodnog dobra;
- vršiti kontrolisano korišćenje prirodnih resursa, bez posljedica po primarne vrijednosti njihovih prirodnih staništa, populacija, ekosistema, obilježja predjela i objekata geonasljeđa.

Mjere i uslovi zaštite zaštićenog prirodnog dobra

Član 10

U granici zaštite Spomenika prirode "Park 13. jul" zabranjuju se svi radovi koji bi mogli imati negativan uticaj na osnovne vrijednosti zaštićenog lokaliteta, tj. na njegove prirodne i pejzažne vrijednosti.

U granici zaštite Spomenika prirode **zabranjeno je**:

- sjeći (kidati) stabla, lomiti grane, kidati lišće, oštećivati koru i preduzimati bilo kakve radove koji mogu narušiti vitalnost stabala,
- izvođenje zemljanih radova koji mogu oštetiti podzemni dio biljaka,
- izvođenje građevinskih radova, osim u cilju adaptacije postojećih objekata i sadržaja (prema planu, odnosno programu upravljanja),
- svaka promjena postojeće morfologije terena,
- narušavanje i degradacija kulturno-istorijskih vrijednosti parka,
- rastjerivanje, hvatanje, uznemiravanje i ubijanje životinjskih vrsta prisutnih u parku,
- unošenje alohtonih vrsta i novih vrsta drveća, šiblja i perena koje po konceptu i estetskim kriterijumima ne odgovaraju prostoru prirodno-kulturne baštine;
- prevođenje vazdušnih i podzemnih, elektro i telefonskih vodova kroz i preko zaštićenog lokaliteta,
- uređenje i sadnja dendroflore, osim na osnovu plana upravljanja, projekta pejzažnog uređenja u skladu sa ciljevima zaštite,
- upotreba otvorenog plamena i loženje vatre,
- postavljanje medijske infrastrukture: reklamnih „bilbord“ panela i stubova,
- korišćenje i parkiranje prevoznih sredstava unutar zaštićenog prirodnog dobra,
- ukucavanje reklamnih tabli, metalnih djelova i druge slične neprimjerene radnje koje narušavaju vitalnost i dekorativnost stabala,
- odlaganje i deponovanje smeća i svih vrsta otpadnih materija,
- upotreba materija koje bi ugrozile kvalitet zemljišta i podzemnih voda,
- preduzimanje svih radova koji bi doveli do narušavanja ili degradacije pejzažnih vrijednosti.

Ograničava se:

- upotreba hemijskih sredstava i to samo u slučajevima i na način predviđen zakonom,
- obavljanje naučno-istraživačkih, obrazovnih, informativno-edukativnih i drugih aktivnosti koje ne ugrožavaju prirodne i stvorene vrijednosti.

Zaštićeno prirodno dobro "Park 13. jul" je potrebno očuvati, unaprijediti i redovno održavati, na osnovu plana upravljanja i godišnjih programa upravljanja, što podrazumijeva sprovođenje mjera njege i zaštite dendroflora parka i ukupnog biodiverziteta.

Dozvoljava se:

- propisno obilježavanje zaštićenog prirodnog dobra;
- valorizacija i ograničeno korišćenje Spomenika prirode;
- postavljanje informativnih tabli na ulaznim kapijama Parka;
- permanentno praćenje zdravstvenog stanja dendroflora i preduzimanje mjera zaštite od eventualnih napada gradogenih vrsta insekata i patogenih gljiva;
- sprovođenje preventivnih mjera u cilju spriječavanja mogućih prizemnih požara i mehaničkog oštećenja stabala;
- praćenje obezbjeđenosti zemljišta mineralnim i organskim materijama i regulisanje njihovog optimalnog sadržaja dodavanjem organskih i mineralnih materija u zemljište;
- uređenje staza i objekata unutar parka (za koje je neophodna izrada idejnog rješenja i dozvole organa uprave nadležnog za zaštitu kulturnih dobara i organa uprave nadležnog za zaštitu životne sredine);
- postavljanje novih elemenata parkovskog mobilijara kao i popravka postojećih (postavljanje novih klupa, korpi za otpatke, itd.);
- održavanje postojećih travnih površina, uklanjanje samoniklog podrasta, korovskih, poluparazitnih i invazivnih vrsta biljaka;
- naučna istraživanja, kartiranje staništa i vrsta i praćenje prirodnih procesa;
- posjete u turističke, obrazovne, rekreativne i opštekulturnesvrhe;
- sprovođenje zaštitnih i sanacionih mjera prema Planu (Programu) upravljanja;
- interventne mjere na zaštiti Parka u slučaju požara, elementarnih nepogoda i udesa, pojave biljnih i životinjskih bolesti, prenamnoženja gradogenih vrsta insekata i izvale stabala (uz pripremu detaljnog izvještaja o sprovedenim aktivnostima).

Osim mjera njege i zaštite, potrebno je sprovoditi i **sljedeće aktivnosti**:

- promovisati zaštitu u edukativne svrhe, kao što je obavljanje naučnih istraživanja, zatim turističke posjete, kao i rekreativne i kulturne aktivnosti koje ne ugrožavaju osnovnu namjenu prirodnog dobra;
- održavanje kulturnih manifestacija tradicionalnog tipa;
- uraditi projekat dekorativnog, promotivnog, funkcionalnog i simboličnog osvjtljavanja prostora, pojedinih primjeraka biljaka i biljnih kompozicija i objekata,

naročito na glavnim linijama kretanja (na osnovu smjernica i uslova nadležnih organa uprave za zaštitu životne sredine i kulturne baštine) .

U slučaju akcidentnih situacija i u slučajevima ugrožavanja temeljnih vrijednosti i objekata na prostoru zaštite, definisaće se posebni uslovi za sanaciju.

Za preduzimanje bilo kakvih radnji na zaštićenom prirodnom dobru a koje mogu neposredno ili posredno prouzrokovati promjenu oblika, izgleda ili osobenosti neophodno je pribaviti odobrenje nadležnog organa uprave.

Bliže uslove održavanja reda i ponašanja korisnika i posjetilaca na zaštićenom prirodnom dobru utvrdiće Upravljač posebnim aktom.

U skladu sa kriterijumima i ciljevima zaštite pejzažnih i drugih stvorenih vrijednosti prostora i objekata treba primijeniti utvrđene opšte mjere zaštite zbog čega se:

- zabranjuje upotreba i korišćenje zaštićenog prirodnog dobra u svrhe koje nisu u skladu sa njegovom prirodom, namjenom, značajem ili na način koji može dovesti do narušavanja svojstava zaštićenog prirodnog dobra.

Upravljač, plan upravljanja i godišnji plan upravljanja

Član 11

Spomenikom prirode „Park 13. jul“ na Cetinju upravljaće DOO „Komunalno“ Cetinje (u daljem tekstu: upravljač) sa pravima i obavezama utvrđenim zakonom.

Očuvanje, unapređenje i održivo korišćenje prirodnih resursa Spomenika prirode „Park 13. jul“ na Cetinju sprovodi se prema planu upravljanja koji sadrži elemente za upravljanje Spomenikom prirode utvrđene Zakonom o zaštiti prirode.

Plan upravljanja sprovodi se na osnovu godišnjeg programa upravljanja koji donosi upravljač.

Akt o unutrašnjem redu i službi zaštite

Član 12

Upravljač je dužan da obezbijedi unutrašnji red i čuvanje zaštićenog prirodnog dobra u skladu sa aktom o unutrašnjem redu i službi zaštite.

Aktom iz stava 1 ovog člana uvrđuju se pravila za sprovođenje propisanog režima zaštite, a naročito:

- način i uslovi ponašanja posjetilaca i korisnika prostora pri kretanju, boravku i obavljanju poslova u Spomeniku prirode „Park 13. jul“ na Cetinju;
- lokaliteti i površine u kojima se ograničava kretanje odnosno zabranjuje ili ograničava obavljanje određenih radnji,
- vrste i staništa, kao i druge prirodne vrijednosti koje je zabranjeno uništavati i oštećivati;
- uslovi zaštite prilikom obavljanja naučnih istraživanja, monitoringa i obrazovnih aktivnosti;
- sprovođenje određenih konzervatorskih mjera sanacije na loše očuvanim kulturnim dobrima;
- sprovođenje drugih mjera i održavanja i vremensko trajanje tih mjera.

Pravila određena aktom iz stava 1 ovog člana i druge neophodne informacije za sprovođenje režima zaštite, upravljač je dužan da javno oglasi i na odgovarajući način učini dostupnim posjetiocima i korisnicima.

Finansiranje

Član 13

Sredstva za rad upravljača Spomenika prirode „Park 13. jul“ na Cetinju obezbjeđuju se u skladu sa zakonom.

Rok za donošenje plana upravljanja i godišnjeg programa upravljanja

Član 14

Plan upravljanja donijeće se u roku od šest mjeseci od dana stupanja na snagu ove odluke.

Godišnji program upravljanja donijeće se u roku od tri mjeseca od dana donošenja Plana upravljanja.

Obilježavanje granica

Član 15

Upravljač je dužan da obilježi granice Spomenika prirode „Park 13. jul“ na Cetinju u roku od šest mjeseci od dana stupanja na snagu ove odluke.

Rok za donošenje akta o unutrašnjem redu i službi zaštite

Član 16

Upravljač je dužan da donese akt o unutrašnjem redu i službi zaštite u roku od godinu dana od dana stupanja na snagu ove odluke.

Član 17

Ova odluka stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore-opštinski propisi“.

Broj: _____

Cetinje, _____ 2022.godine

SKUPŠTINA PRIJESTONICE CETINJE
PREDSJEDNICA
Milena Vujačić

Prilog 1. Prikaz granice zaštićenog prirodnog dobra

Prilog 2. Prikaz granice zaštićenog prirodnog dobra

OBRAZLOŽENJE

Pravni osnov

Pravni osnov za donošenje Odluke o određivanju granica, statusa, kategorije i režima zaštite zaštićenog prirodnog dobra: **Spomenik prirode „Park 13. jul“ na Cetinju** sadržan je u članu 35 stav 5 Zakona o zaštiti prirode („Sl.list CG“, br.54/16 i 18/19).

Članom 35 stav 5 Zakona o zaštiti prirode propisano je da ukoliko se za zaštićeno područje koje je upisano u registar zaštićenih područja (u daljem tekstu:registar) utvrdi da ne postoje podaci o granicama, ciljnim staništima i vrstama za zaštićeno područje, organ uprave dužan je da obavijesti organ nadležan za donošenje akta o proglašavanju o potrebi pokretanja postupka revizije za to zaštićeno područje.

Razlozi za donošenje

"Park 13. jul" na Cetinju predstavlja jednu od najstarijih parkovski oblikovanih zelenih površina u Crnoj Gori. Nekadašnji *Gradski park*, prepoznat je i definisan kao Blok 19 u Istorijskom jezgru Prijestonice. „Park 13. jul“ se prvi put našao na listi zaštićenih prirodnih dobara Crne Gore 1965. godine kao botaničko-hortikulturni objekat (Registar zaštićenih područja i područja pod preventivnom zaštitom, Rješenje br. 01-300 od 28.04.1965.g.).

Shodno odredbama Zakona o zaštiti prirode stvorile su se pretpostavke da se pokrene postupak revizije zaštićenog prirodnog dobra izradom studije revizije u cilju određivanja granica, statusa, kategorije i režima zaštite zaštićenog prirodnog dobra.

Objašnjenje odredbi

Članom 1 Odluke zaprirodno dobro Spomenik prirode „Park 13. jul“ na Cetinju određuju se granice, status, kategorija i režim zaštite.

Članom 2 Odluke definisani su vrsta i naziv zaštićenog prirodnog dobra.

Članom 3 Odluke utvrđena je kategorizacija zaštićenog prirodnog dobra - zaštićeno područje kategorije III, shodno članu 30 Zakona o zaštiti prirode, u koju spadaju spomenici prirode ili djelovi prirode, koji mogu biti reljefnog oblika, morska hrid ili pećina, plaža, geološka obilježja poput speleološkog objekta i grupa stabala velike starosti.

Članom 4 Odluke definisani su položaj i prostorne granice zaštićenog prirodnog dobra.

Članom 5 Odluke dat je opis osnovnih (ciljnih) vrijednosti zaštićenog prirodnog dobra „Park 13. jul“ na Cetinju i njegova vrijednost u kontekstu potencijala za razvoj opštih funkcija parka kao zaštićenog prirodnog dobra.

Članom 6 Odluke utvrđen je režim zaštite zaštićenog prirodnog dobra kojim se uspostavlja režim zaštite II stepena u skladu sa članom 31 Zakona o zaštiti prirode.

Članom 7 Odluke prikazan je način zaštite i razvoja zaštićenog prirodnog dobra, pa je generalni koncept zaštite, unaprijeđenja i upravljanja zaštićenim prirodnim dobrom „Park 13. jul“ zasnovan na zaštiti i očuvanju Parka sprovođenjem redovnih mjera njege i zaštite. Kako bi se obezbijedila zaštita, zabranjene su sve aktivnosti koje imaju negativan uticaj na zdravstveno stanje, odnosno fiziološku kondiciju dendrofloze Parka.

Članom 8 Odluke date su smjernice razvoja i unaprijeđenja kroz sprovođenje redovnog monitoringa, podsticanje i sprovođenje naučnih istraživanja u cilju unaprijeđenja zaštićenog prirodnog dobra, korišćenje prirodnog dobra u edukativne i turističke svrhe, promovisanje prirodne vrijednosti područja i vršenje popularizacije integralne zaštite prostora.

Članom 9 Odluke definisane su radnje i aktivnosti koje se mogu vršiti u okviru uspostavljenog stepena zaštite. Režim zaštite II stepena-aktivni režim zaštite, sprovodi se na zaštićenom prirodnom dobru u kome su djelimično izmijenjene osobine prirodnih staništa ali ne do nivoa da ugrožavaju njihov ekološki značaj, uključujući vrijedne predjele i objekte geonasljeđa.

Članom 10 Odluke definisane su mjere i uslovi zaštite, a takođe je definisano što je u granicama zaštićenog prirodnog dobra dozvoljeno, a što je zabranjeno u cilju očuvanja zaštićenog lokaliteta.

Članom 11 Odluke je definisano da je DOO „Komunalno“ Cetinje upravljač Spomenikom prirode „Park 13. jul“ na Cetinju, kao i prava i obaveze upravljača. Obaveze upravljača su da izradi Plan upravljanja i godišnji program upravljanja shodno Zakonu o zaštiti prirode.

Člano 12 Odluke je definisana obaveza Upravljača da donese akt o unutrašnjem redu i službi zaštite kojim se uvrđuju pravila za sprovođenje propisanog režima zaštite, a naročito: način i uslovi ponašanja posjetilaca i korisnika prostora pri kretanju, boravku i obavljanju poslova, lokaliteti i površine u kojima se ograničava kretanje odnosno zabranjuje ili ograničava obavljanje određenih radnji, vrste i staništa, kao i druge prirodne vrijednosti koje je zabranjeno uništavati i oštećivati, uslovi zaštite prilikom obavljanja naučnih istraživanja, monitoringa i obrazovnih aktivnosti, sprovođenje određenih konzervatorskih mjera sanacije na loše očuvanim kulturnim dobrima, sprovođenje drugih mjera i održavanja i vremensko trajanje tih mjera u Spomeniku prirode „Park 13. jul“ na Cetinju.

Članom 13 Odluke definisani su izvori finansiranja, tj. sredstva za rad upravljača Spomenika prirode „Park 13. jul“ na Cetinju u skladu sa zakonom.

Članom 14 Odluke definisan je rok za donošenje Plana upravljanja i godišnjeg programa upravljanja.

Članom 15 Odluke definisano je da je upravljač dužan da u roku od šest mjeseci od dana stupanja na snagu ove odluke obilježi granice Spomenika prirode „Park 13. jul“ na Cetinju.

Članom 16 Odluke definisano je da je upravljač dužan da u roku od godinu dana od dana stupanja na snagu ove odluke donese akt o unutrašnjem redu i službi zaštite.

**SEKRETARIJAT ZA UREĐENJE PROSTORA I ZAŠTITU ŽIVOTNE SREDINE
VD SEKRETARKE
Marija Proročić, Mast.ing.arh.**